

А. И. АТРОШЕНКО, Н. С. ДЬЯЧЕНКО

ИДЕЯ ГАРМОНИИ ВСЕГО ОРГАНИЧЕСКОГО МИРА В ПОЭТИЧЕСКОЙ МОДЕЛИ ЯКОВА ЩОГОЛЕВА

В статье рассматривается идея гармонии мира в поэтической модели Якова Щоголева. Определяется пантеистическая основа поэтики, которая проявилась в понимании природы как высшего идеала, четкой космогонической схеме, метафоризации и антропоморфизме природных явлений, в использовании ряда мифологем, символов, приемов психологического параллелизма.

Ключевые слова: пантеистическое мировоззрение, поэтическая модель, мифологема.

A. ATROSHENKO, N. DYACHENKO

IDEA OF GARMONY TOTAL ORGANIC WORLD IN POETIC MODEL OF YACOB SHCHEGOLEV

The article reveals the idea of harmony of the world in poetic model of Yacob Shchegolev. Pantheistic basis of poetics of the artist is determined that appeared in the understanding of nature as the highest ideal, exact cosmological scheme, metaphor and anthropomorphism of natural phenomena, in use a number of myths, symbols, methods of psychological parallelism.

Key words: pantheistic worldview, poetic model, mythologema.

Стаття надійшла до редколегії 11.12.2013 р.

УДК 821.161.2-141 (Н. Білоцерківець)

Л. С. АЧКАН

ПОЕТИКАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ АРХЕТИПНОГО ОБРАЗУ ВОГНЮ У ТВОРЧОСТІ Н. БІЛОЦЕРКІВЕЦЬ

Проаналізовано у творчості Наталки Білоцерківець архетипний образ вогню, що має три форми вираження: земну, небесну та підземну. Виявлено специфіку інтерпретації архетипного образу вогню. Акцентовано особливості творчої манери поетеси.

Ключові слова: архетипний образ, лірика, метафора, персоніфікація, символ, метонімія.

Лірика Н. Білоцерківець є одним з найяскравіших явищ української поезії II половини ХХ – початку ХХІ століть, її самобутність великою мірою визначається творчими пошуками покоління вісімдесятників. У творчості цього покоління поезія відзначається надзвичайно складною метафорикою, не перенесенням ознак одного предмета на інший, а органічною «трискладовістю» сучасного інтелекту, який тримається на первинно-людських, органічно-природних (традиційних) і цивілізаційних засадах. Філософська наснаженість поезій спонукає визнати безперечно вищість духовних поривів ліричної героїні щодо оточення, пріоритет ідеалу над дійсністю.

Творчість Наталки Білоцерківець розглядали у своїх працях К. Москалець, Л. Яновська, В. Моренець, аналізуючи поезії в контексті епохи вісімдесятників. Проте питання поетикальних особливостей архетипного образу вогню ще не були предметом літературознавчих студій.

У міфології вогонь – одна з основних стихій світобудови, яка є первинним матеріалом

космогенезу. Вогняна стихія має протилежні властивості: очищувальна, цілюща, руйнівна і згубна; водночас вогонь уособлює стійкість суспільства та домашнього вогнища, виступає покровителем сім'ї, початком, що об'єднує світ богів, громаду людей і кожна родину. Зазвичай вогонь у народі співвідносять із чоловічим, легким, духовним початком [9, 34]. Українці вогонь вважали «чистим і святим», у давнину визнавали «святість вогню». У «Повчанні Кирила Філософа» вказано, що все на землі підкоряється вогню [10]. За спостереженням Є. Мелетинського, він може втілюватися в різних іпостасях: небесний, жертвний, підземний [9, 34].

Авторський стиль поезії Н. Білоцерківець характеризується своєрідним естетико-експресивним відтінком, глибоко-психологічними настроями та переживаннями ліричної героїні, образною ємністю і прозорістю синтетичного узагальнення. Поетика віршів акумулює в собі майстерний синтез асоціативного зчеплення образного змісту та метафорики з прямим зображенням дійсності. У художній

тканині лірики Н. Білоцерківець архетипний образ вогню є образом наскрізним, лейтмотивним, з огляду на це виступає циклоутворюючим (збірка «Підземний вогонь»). Архетипний образ вогню має три форми вираження: небесну («Сьогодні вночі я побачу Юпітер багрянний...», «Перелякана, тремтяча...»), земну («Осінь», «Земля моя солодка») та підземну («Підземний вогонь», «З листопадних небес, із нічної пільми Скорпіона...»). Цілісність архетипу вогню спричинює семантику руху, закладену в різних дієслівних формах (горять, згорить, обпіка, засвітив, згаса, димлять, спалили, пала, сяяти та інші). Н. Білоцерківець створює образ іскри як засіб відображення архетипу першостихії («Вогонь», «Йй не повірить я ніяк не могу»).

Небесна форма вогняної стихії представлена образами вечора, місячного світла, планети Венери тощо. У художньому світі Н. Білоцерківець природа і людина перебувають у безперервному зв'язку. Перед реципієнтом постає зовнішній мікрокосм – широкий, відкритий простір, що творить великий світ. У вірші «Сьогодні вечір повен тиші й ласки...» поетеса розбудовує картину вечора, описуючи найменшу деталь, що надає йому фізичних контурів. Цьому сприяє пластичність, опуклість зображення: «Сьогодні вечір повен тиші й ласки, / В його очах усміхнені вогні... / Розповідь життя, як давню казку, / Свою красу здивованій мені» [2, 34]. Образ ліричної героїні увиразнений мікрообразами вечора, очей, вогнів, що в сукупності складають розгорнуту метафору, насажену думку поетеси про внутрішні відчуття, бажання створити з буденних явищ казку. Звичайний зоровий образ насичений розмірковуваннями про взаємопов'язаність усього існуючого, про складну психологічну природу людини.

Важливу роль відіграє у творі прийом зворотної поетичної градації. Увага реципієнта спочатку фокусується по всій ширині видимого горизонту та фіксується на вечірньому часі доби і небесних тілах як явищах природи. У другій строфі вірша поле зору сприймання звужується до почуттів ліричної героїні, які у неї виникають під час спостереження за довоколишнім світом крізь призму власного «Я» («Я наче вперше бачу ці тополі / І ці стежки, що в даль побігли знов, / І відчуваю, як

свої, до болю / Чийсь пісні про юність і любов» [2, 34]). У поетичній тканині тексту образно втілено деталі повсякдення: «Я палко вірю: щастя не зникає, / Як не зникає пісня навесні, / І світла музика мого краю / Дзвенітиме усе життя мені. / І знаю я, що тут, за кілька кроків, / Чи десь, за тисячі просторих миль, / Хтось дума теж про власний світ широкий, / І, може, схожий світ його на мій» [2, 34]. Лірична героїня розмірковує про людське щастя, порівнює його з піснею, проводить паралель між ними. Поетеса зображує, як дзвенить та живе пісня в її душі, вона асоціюється із щастям, що буде квітнути все життя. Міркування про щастя завершується висновком: коли погляди двох людей зустрічаються – це і є найбільша насолода. Н. Білоцерківець наділяє метафоричний образ усміхнених вогнів світлими і радісними тонами, підкреслюючи довершеність природи та надаючи буденним речам, почуттям казкових і оптимістичних відтінків.

Небесна стихія у ліриці Н. Білоцерківець постає в образі далекого вогника планет. Вірш «Сьогодні вночі я побачу Юпітер багрянний» побудований на асоціативних зв'язках неба та людського життя. Символом дорослішання ліричної героїні поетеса називає планету Юпітер («Сьогодні вночі я побачу Юпітер багрянний, / Як символ того, що скінчилася юність моя» [55, 57]), а майбутнього – Венеру («Сьогодні вночі в мої очі Венера загляне, / Як символ того, що в майбутньому знатиму я» [55, 57]). У поетичній формі висловлюється думка про плинність життя, яке переходить у небесний простір. Безкінечністю характеризується універсум, що тісно пов'язаний із людиною, яка розчиняється у ньому: «І хвилям космічним я вільно віддам своє тіло, / І зоряній ласці я серце своє передам. / І вже не зухвало і мало, а много й несміло / Із темного неба я буду всміхатися Вам» [55, 57]. Увесь простір ліричної героїні зображений відкритим, рівномірним, у ньому немає утаємниченості. Він є метафорою почуттєвої сфери, що виражає емоційне начало, привносить відтінки часової відстані, розвитку та кінця.

Вогняна стихія втілена в образній символіці світобачення Н. Білоцерківець, позначена напруженою настроїв, почуттів та станів, які зосереджені в асоціативних відповідниках.

Інтимна лірика поетеси, зокрема вірш «Перелякана, тремтяча...», характеризується ускладненими конструкціями, паузами, композицією, підтекстом. Перед реципієнтом з'являється лірична героїня – жінка незбагненна, несподівана, яка втікає від коханого, боячись його дотику, адже тоді вона не зможе приховати своїх почуттів: «Перелякана, тремтяча, / Я від тебе утікаю / У химерні хащі листя, / У вечірні темні тіні» [5, 55]. Психологічного наповнення образу надають епітети «перелякана, тремтяча». Лірична героїня постає у місячному світлі, що налаштовує читача на очікування якихось містичних подій, які завершують останню строфу цвітінням тіла та душі. Прийом градації розкриває всю повноту почуттів героїні, дає змогу простежити переживання її внутрішнього стану, тримають реципієнта в емоційній напрузі («І у місячному світлі / З того листя виглядаю / Фіолетово-німими / І благальними очима» [5, 55]). Поетеса використовує для зображення очей фіолетовий колір, що символізує внутрішній неспокій, тривогу, зречення, меланхолію.

Небесна форма вогняної стихії представлена космічним вогнем («Калина»), відомим ще з давньогрецької літератури. Зокрема, у Геракліта космічний, чистий вогонь – це не сліпа природна стихія, не ірраціональне начало чи некерована сила, не позбавлений розумності; він – космічний, упорядкований. Космічний вогонь названий «вічно живим», тому що вічно є сущим і божественним [8, 114]. Геракліт убачав у світовому вогні єдність протилежностей животворного і смертоносного начал: вогонь, подібно до боротьби, не лише руйнує, але і творить [8, 115]. У Н. Білоцерківець зустрічаємо образ космічного диму, який розкриває картину потойбічного життя на небесах («Уже сто літ минуло від зими, / Коли померли ми. Забули ми / Людської мови пестощі і муки. / Забули сльози і забули сміх – / І тільки легкість безтілесних ніг / І невиразні безтілесні руки» [5, 6]). Лірична героїня описує стан легкості в іншому світі, називаючи тіло епітетами «невиразним», «безтілесним». Поетеса створює метафоричний пейзаж «поля неба», де зі своїм коханим знаходиться героїня. У поетичному тексті образ космічного диму наділений ідилічним підтекстовим змістом, що поєднується із загальним елеґійним

(«Ковтаючи густий космічний дим, / На полі неба ми ішли із тим, / Кого люблю я дужче від дихання» [6, 7]). Через дим виражаються різноаспектні художні смисли: вічність кохання («ми ішли із тим, кого люблю я дужче від дихання» [6, 6]), цінність життя («Забули ми / Людської мови пестощі і муки. / Забули сльози і забули сміх» [6, 6]), патріотизм («Як спогад защеми́в, / Як білі корінці переплелися! / Моя голубко, ластівко, гора! / Мій соколе, мій степе! І Дніпра / Ласкава хвиля!» [6, 6]). Разом вони становлять комплекс, зроджений внутрішньотекстовою домінантою, що дає змогу розкрити особливості людської психіки, її здатність зберігати в собі образ найдорожчого та невидимі зв'язки між людиною, речами і явищами.

Земна форма вогню у творчості поетеси представлена текстами, які висвітлюють проблеми циклічності життя, урбаністичної буденності. Вогонь проявляється як синестезія зору, слуху, дотику, що формує образ стихії, яка володіє життєдайною (пурифікаційною) і водночас величезною нищівною силою. Н. Білоцерківець досягає відтворення всіх його рис за допомогою множинності просторових сегментів із одночасною актуалізацією їх крізь призму відчуттів ліричної героїні. Визначальною складовою при зображенні земної форми вогню є звернення поетеси до перцептивних відчуттів. У ліриці можна виділити основні складові поетики земної форми вогню: дотиковий (позначений тактильними відчуттями), зоровий (зображений за допомогою колірних епітетів) та слуховий (відображений звуковими образами).

Дотикове відображення вогняної стихії трансформується в уяві ліричної героїні, результатом цього є виникнення образів предметів, які раніше безпосередньо не сприймалися, але які реально існують. У вірші «Осінь» Н. Білоцерківець створює живописну картину осінньої пори року, зображуючи природу крізь призму почуттів ліричної героїні. У стильовій манері поетеси описи природи виступають малюнками з натури, що передають суб'єктивні враження. В осінньому пейзажі образ вогню зображений як ритуал, який підтверджує зміну пори року. Шляхом спалення людиною листя та сухої трави природа звільняється від накопиченої негативної енергії за рік, що дає змогу навесні їй оновитися: «Тут

осінь спить крізь бур'яни. / Собака спить. У снах бездомних / Бур'ян жовтіє довго. Довго / І недалеко до зими. / Тут осінь спить. Ти підійди, / Спинись навшпиньки, доторкнися. / На жовтій шерсті – жовте листя. / І винний погляд відведи. / Тут палять вогнища. Горить / М'який вогонь. Вогонь вологий / Змерзається» [55, 34]. У підтексті поезії звучить мотив поглинаючо-народжувальної вогняної стихії, що втілюється у глибокий психологізм: «вогонь» означає природу духовного світу особистості, допомагає відчувати та переживати настроєво-емоційну динаміку життя. Авторка довершує метафоризовані зорові образи епітетами («м'який вогонь», «вогонь вологий», «жовта шерсть», «жовте листя», «винний погляд»), оксиморонами («вогонь вологий змерзається», «горить м'який вогонь»). Картину осінньої пори складають окремі образи (собака, бур'ян, листя, вогнище) та прикметники на позначення кольору («жовта шерсть», «жовте листя»). Жовтий колір символізує тепло, радість і повагу. «М'який» вогонь у вірші «Літо» сфокусований через призму річного перебігу часу, що дає змогу читачеві відтворити чергування фаз пір року: «Вранці груші ми збирали / У саду, що повен соку, / І сушити груші клали / Серед двору на рядні. / Гризли груші на осонні / Жовті оси напівсонні, / Але дещо залишили / На узвар тобі й мені. / Трошки цукру, трошки меду, / І води, й вогню м'якого / Схолодити, перелити / У кухлята глиняні» [2, 40]. Н. Білоцерківець дає об'ємне зображення навколишнього життя. Художнє відтворення світу дитинства ліричної героїні досягається створеннями образами саду, оси, груші.

Вогонь у Н. Білоцерківець набуває абстрагованого значення, що представлений дотиковими та зоровими образами, які часто актуалізуються завдяки особливій текстовій організації. Так, у вірші «Земля моя солодка» увага реципієнта фокусується на джерелі життєвої енергії ліричної героїні – із землі рідного краю «зачерпає вустами» «спокійний вогонь»: «Я стану на коліна, стану / Обличчя нахилю / І зачерпну вустами / Спокійного вогню» [2, 7]. Образ вогняної стихії поетеса сакралізує оксиморonom («спокійний вогонь»).

У поетичному тексті Н. Білоцерківець звук набуває особливого значення при ство-

ренні архетипу вогню за рахунок широкого діапазону: від традиційно вживаного до всеохопного звукового оформлення образу, що дає змогу відобразити психологічний внутрішній світ ліричної героїні. Звукове наповнення вогню відтворено у вірші «Боюся тих, що вийдуть із печер», у якому поетеса зображує внутрішній страх ліричної героїні. Вона з обережністю ставиться до явищ та людей, що можуть змінити звичне буття, називаючи їх «ті, що вийдуть з печер». Н. Білоцерківець використовує «ввічливу» лексику, іронічно вказуючи, що вона є «умовністю» («Боюся тих, що вийдуть із печер. / їм нічого втрачати, крім кайданів / умовностей: «Будь ласка. – / «Дуже прошу». / «Добрідень, пане». – «На добраніч, пані». / «Проходьте». – «Дякую»» [1, 44]). У цитованих рядках метафора «шкварчить вогонь» у своєму семантичному полі концентрується на передчутті чогось недоброго. За допомогою звуконаповненого простору поетеса створює аудіовізуальні асоціації, що виникають у реципієнта. Через розкриття звукового образу вогню простежується психо-семантичний ланцюг: зовнішній поштовх («Боюся тих, що вийдуть із печер / на поклик м'яса і видовищ – знаю: / і там, і там є кров. Якщо розбить / комп'ютера, або бібліотеку спалити, / а ще краще – ноти! скрипки! / роялі!.. » [1, 44]) – почуття («Боюся...») – зоровий образ («тих, що вийдуть із печер. / їм нічого втрачати, крім кайданів / умовностей...» [11, 44]) – звуковий образ («Уже шкварчить вогонь, /...і садист ростовський / співає: «Розпрягайте, хлопці, коней» [1, 44]). Цей ланцюг підкреслює творення звукового образу вогняної стихії за допомогою психологічно насиченої, інтенсивної метафорики, що розкриває його як прикметну деталь до психоаналізу ліричної героїні.

У Н. Білоцерківець вогонь несе в собі символіку жаги до нових звершень у житті. Мотив «многозвучного вогня» у внутрішньоглибинному підтексті вірша «На міцне товариство наші з'єднані руки...», утілений в амбівалентну природу духовного світу будь-якої людини, допомагає індивідові переживати нові емоційні пориви, вистояти у невпинному коловороті життя («На міцне товариство наші з'єднані руки. / Нам постави стрункі вітер злий не зігне. / А бажання роботи і бажання

науки / Окриляють життя многозвучним вогнем» [2, 7]). Основна думка поезії увиразнюється риторичними окликами («Діти різних народів! Подивімось у вічі – / Ми ж усі молоді, в нас дорога одна!» [2, 7]).

Зоровий образ земного вогню відображається в урбаністичних пейзажах («Елегія», «І. Ж.», «Пошерхлого листя столітні обличчя», «Вальс», «Пророк») та увиразнений колористичними епітетами («Елегія липневої грози», «Вогонь»).

Підсвідоме життя містянина поетеса відтворює в узагальнених мікрообразах на рівні існування потаємного внутрішнього світу людини. Н. Білоцерківець звертається до інтроспекції та розлогих міркувань суб'єкта поезії, розкриває взаємопов'язаність подій у житті. Так, у серці ліричної героїні б'ються одночасно в пульсі і кров, і вечірнє місто, яке в творі представлене «мерехтливими вогнями»: «Ресторанних свічок мерехтливі вогні / і пульсуюча кров у червоному кольорі / б'ється ритмом єдиним тобі і мені / із останнього ліжка» [3, 16]. Єдність довколишнього та внутрішнього світів перетікає у підсвідомі імпульси, у кола усвідомлюваних відчуттів.

У Н. Білоцерківець з'являється образ атомного вогню, що використовується як один із елементів характеристики ліричного героя. У центрі поезії досвідчена людина-пророк, якій призначено долею служити на користь іншим у цьому світі: «Я був пророк, останній поміж тих, / Кому пророком бути веліла доля. / Я в світ прийшов, коли цей світ достиг / До смерті, наче колос серед поля. / І бачив я громаддя чорних міст, / Так бачив я, і зором рвав повіки: / Потюки зброї, нафти, поту, сліз / Текли і переповнювали ріки [...] Я бачив смерті звірів і дерев, / Науки і мистецтва самогубства, / І чув я тільки ненависті рев / Серед руїн згвалтованого людства» [5, 17]. На першому плані простежується проблема ліричного героя як сильної та цільної особистості, перед якою постає жорстокість дійсності та людей. Індивід прагне очистити та докорінно перебудувати несправедливий світ. Але люди, яким він намагається допомогти, не прислухаються до його слів, і в серці пророка народжується зневіра та злість: «І як пророк, у гніві і злобі / Возстав я, наче атомне багаття, / І кинув я німім людській юрбі / Сло-

ва зневіри і слова прокляття» [5, 17]. За допомогою порівняння («наче атомне багаття») детально розкривається внутрішній протест героя проти всього світу. В останній строфі поезії пророк передбачає, що процес оновлення світу тривалий і складний, та оптимістично намагається вселити віру своїм сучасникам.

Уміння поетеси створити художню органічність образу вогню досягається використанням колористичних епітетів. Картини дійсності набувають особливої зримості та психологічної наповненості при застосуванні тонкої предметної деталі – блідого кольору: «Ми звідти прилетіли в світ живий, / І в мареві будинків пологових / Ще довго ворушився восковий, / Блідий вогонь любовей загадкових» [4, 23]. Метафора «блідий колір загадкової любові» розкриває ірраціональне відчуття особистого інтимного світу кожної людини, втілюючись в образі позамежового буття ліричної героїні. Психологізований колоратив «блідий», який уходить у «хворобливий» тон, несе в собі символічне навантаження невиразності та недосконалості людських почуттів.

Колірна палітра вогняної першостихії у вірші «Вогонь» представлена поліхромною палітрою, у ній поєднується теплі (червоний) та холодні (фіолетовий, голубий) тони: «...О червоний вогонь з голубим, фіолетовим оком! / Полудневе – і раптом вечірнє село, / Дитинча, що руками схопилась за маму, / І далеко за річкою темні гаї...» [4, 62]. Сполучення блакитного, фіолетового та червоного кольорів символізує повноту життя, свободу, енергію, благородство, ніжність, вірність, а з іншого боку – ворожнечу, помсту й агресивність. Так, поетеса в першостихії вогню синтезує образи любові, дитини, природи.

Символічного змісту у творчості Н. Білоцерківець набуває й образ іскри, який використовується для зображення почуттів ліричної героїні: «Передчуттям і ніжним, і грозовим, / Передчуттям тремливим і палким, / Як у травневі ночі світлі зорі, / Як у травневі ранки гордий грім. / Я відчуваю: щось іде до мене, / Щось у моїм змінилося житті... / Чи просто ронить молодість зелена / На серце нові іскри золоті?» [2, 32]. На макрорівні тексту шляхом паралелізму, метафоризації, символізації поетеса інтуїтивно переплітає образи весни, молодості та кохання.

У вірші «Підземний вогонь» відбиваються ці риси, які розкривають масштабність поетичного мислення авторки, що увиразнюється використанням прийому синтезу двох світів. Реальний час (земне життя ліричної героїні) та фантастичний (поетеса переносить героїню та реципієнта в підземний світ, відтворює його).

Поетеса органічно поєднує образи підземного вогню з колами потойбічного світу. Пройшовши сім кіл, лірична героїня зупиняється на восьмому та повертається на землю («Сім кіл я пройду, а на восьмим розстанемось ми. / Вергілію, vale! Я входжу у річку надземну!» [5, 25]). Але на одному з них героїня бачить перед собою Вергілія. У його характеристиці авторка вживає колірний епітет «білий», який є символом невинності, чистоти й радості, чарівної сили денного сонячного світла, що виражає спорідненість із Божественною силою: «Був білий Вергілій, а в мене – вогонь між грудьми» [5, 25]. Образ вогню поетеса використовує у значенні закоханого серця («вогонь між грудьми») ліричної героїні, яке палахкотить від ще невідомого почуття – йому поетеса надає метафоричного пояснення («То юність закута страждала та билась між ними» [5, 25]). Героїня намагається завуалювати свої внутрішні відчуття, які пробуджують закохану юність. Вона подорожує підземним світом, іде за покликком любові («Та звала любов – як мета; із тонкої руки» [5, 25]), хоче дізнатися більше про свого ідеала – Вергілія («Він знав і безсмертя, і смерть, був простий і

легкий» [5, 25]). Лірична героїня завершує подорож уходом у наземну річку, повертаючись до буденного життя.

Отже, у поезії Н. Білоцерківець вогонь є однією з наймогутніших природних першостей, належить до найдавніших створених людством архетипів. Символізація образу спричинює численні образно-метафоричні контексти, що передають широку палітру значень. У Н. Білоцерківець архетипний вогонь має три форми вираження (небесна, земна, підземна) та образ іскри, які створені за допомогою різноманітних художніх засобів (метафор, епітетів, контрасту та ін.). Образ земного вогню утілюється в дотикових, зорових та слухових образах.

Список використаної літератури

1. Білоцерківець Н. Алергія / Н. Білоцерківець. — К.: Критика, 1999. — 64 с.
2. Білоцерківець Н. Балада про нескорених / Н. Білоцерківець. — К.: Молодь. — 1976. — 48 с.
3. Білоцерківець Н. Готель Централь. Вибрані вірші / Н. Білоцерківець. — Львів: Кальварія, 2004. — 120 с.
4. Білоцерківець Н. Листопад / Н. Білоцерківець. — К.: Рад. письменник, 1989. — 96 с.
5. Білоцерківець Н. Підземний вогонь / Н. Білоцерківець. — К.: Молодь, 1984. — 80 с.
6. Білоцерківець Н. У країні мого серця / Н. Білоцерківець. — К.: Рад. письменник, 1979. — 64 с.
7. Знаки и символы / Иллюстрированная энциклопедия. — М.: Эксмо, 2008. — 255 с.
8. Кессиди Ф. Гераклит / Ф. Кессиди — М.: Мысль, 1982. — 199 с.
9. Мифологический словарь / гл. ред. Е. Мелетинский. — М.: «Советская Энциклопедия», 1991. — 736 с.
10. Покровский Ф. И. Поучение Кирилла Философа. Словеса из святых книг собранные. Четыре сборных поучения с русскими вставками: в 12 т. / Ф. И. Покровский. — С.-Пб.: ИОРЯС, 1907. — Кн. 1. — Т. 12. — 1907. — 219 с.

Л. С. АЧКАН

ПОЭТИКАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ АРХЕТИПНОГО ОБРАЗА ОГНЯ В ТВОРЧЕСТВЕ Н. БЕЛОЦЕРКОВЕЦ

Проанализирован архетипный образ огня в творчестве Натальи Белоцерковец, имеющий три формы выражения: земную, небесную и подземную. Выявлена специфика интерпретации архетипного образа огня. Акцентированы особенности творческой манеры поэтессы.

Ключевые слова: архетипный образ, лирика, метафора, персонификация, символ, метонимия.

L. ACHKAN

POETIC PECULIARITIES OF ARCHETYPAL IMAGE OF FIRE IN THE WORKS BY N. BILOTSEKIVETS

Archetypal image of fire in works by Natalka Bilotsekivets in three forms of expression (earth, heaven and underground) is analyzed. The specific of interpretation of the archetypal image of fire is determined. The peculiarities of author's creative manner are accented.

Key words: archetypal image, poetry, metaphor, personification, symbol, metonymy.

Стаття надійшла до редколегії 14.01.2014 р.